CZĘŚĆ XII. № 81. ROK 6. (1835.)

TYGODNIK PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Piątek, $\frac{18}{30}$ Października.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Smirdina; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze informacyjném; w Wilnie, w xięgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena *Roczna*: w Rossyi, s pocztą, a w stolicy, z noszeniem do mieszkań, 50 r. as. *Półroczna*, 25 r. as. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni Smirdina: *Roczna*, 45 rub. as. *Półroczna*, 25 r. as. Dla Królestwa Polskiego: *Roczna*, 55 rub. ass. *Półroczna*, 28 rub. ass.

Tygodnik będzie wychodził w roku następnym 1836, bez żadnej zmiany w dotychczasowym układzie i cenie.

Wiadomości krajowe.

Petersburg $\frac{17}{29}$ *Października.*

— Przez Reskrypt Cesarski z dnia 22 Września, (4 Października) Dowodzca pułku grenadyerów Króla Jmci Pruskiego Jenerał-major *Obradowicz* mianowany kawalerem orderu Św. Stanisława 1 klassy.

— Do 1 oddziału 3 Departamentu Rządzącego Senatu weszły następne *śledztwienne* sprawy, przysłane od Cywilnych Gubernatorów: Kijowskiego 1) O ludziach niewiadomego pochodzenia, znajdujących się w dobrach hr. Chodkiewicza, Trofimie i Kozmie Zawadzkich i Paralużu, zawłaszczonych za poddanych skassowanego klasztoru Bazylianów. — 2) O pretensyi kuratorów konkursowej massy kupca Riznicza do skonfiskowanego majątku obyw. Tomaszewskiego za niedostarczenie pszenicy. — 3) O pretensyi włościan miasteczka Bieliłówki Krykliwego i Szewczuka, do skonfiskowanych dóbr Bieliłowskich. —4) O pretensyi pieniężnej Antoniego Potockiego do skonfiskowanych Bieliłowskich dóbr hrabiów Józefa i Hermana Potockich. — 5) O pretensyi Adwokata Wincentego Kupickiego do skonfiskowanych dóbr Widurowskich powstańca Józefa Głembockiego, będących teraz pod dożywociem obywatelki Woronowiczowej.—6) Hrabi Potockiego z Bieliłowskim klasztorem o grunta. — 7) O pretensyi obyw. Antoniego Sobańskiego do skonfiskowanego majątku hrabiów Hermana i Józefa Potockich, wynoszącej 1,500 rub. srebrem.— Mohylewskiego 8) o upadku bydła w skarbowym majątku Mikulinie, zostającym w dzierżawie obyw. Czerajskiego. —9) O familii Bykowskich, poszukujących swobody s pod władania xiążąt Dundukow-Korsakow. — 10) Mieszkańców miasteczka Bychowa, dowodzących nieprawnego przyswojenia ich za poddanych przez xiążąt Sapiehów. — 11) O przechowywaniu przez obywateli Oskierków zbiegłego ze skarbowego majątku Hory Horeckie, włościanina Własa Tichonowa.—Podolskiego: 12) O uzyskaniu 2,000 rub. s procentami, od spadkobierców Napolskiego, który tę summę odebrał jako zadatek kontraktu na dostawę prowiantu od plenipotenta Komisyonera Komowa, starozakonnego Holberchta.—13) O 9,000 rub. poszukiwanych przez Radzcę Stanu Bołogowskoj, na skonfiskowanym majątku Izydora Sobańskiego. — 14) Starozakonnego Berkowicza, o nie dostawieniu przezeń prowiantu do magazynów Chersońskiego i Nikołajewskiego. —15) O pogalicyjskiej summie 22,500 rub. srebr. opartej na majątku Morozowie obyw. Willamowskiego.— Grodzieńskiego: 16) O 210 rub. 25 kop. srebrem poszukiwanych przez skarb za kwitami, wydanemi powstańcowi Felixowi Soroce od obyw. Baranowicza. — Białostockiego. 17) O zawinionych przez Pułkownika Rota Kommisyonerowi Fadiejew 9050 rub. należnych skarbowi. *(Podług 3go ogłoszenia w Dod. do Gaz. Petersb. z d. 16 Października 1835.)*

— Do tegoż Departamentu i oddziału weszły następne sprawy *appelacyjne* z Izb Sądu Cywilnego: Mohylewskiej. 1) Spadkobierców Adama Czudowskiego s kredy-

torami o pierwszeństwo długów. — 2) O poszukiwanéj przez familią Waskowskich wolności s pod władania obyw. Sawickiej. — Podolskiej: 3) O testamencie szlachcica *Piotrowskiego.* — 4) Wdowy Ilnickiej i nieletnich téj dzieci z obyw. Dymitrewiczową o pieniądze. — Wołyńskiej: 5) Obywateli Chobrzyńskich s Pilickim o pieniądze. (*Podług 3go ogłoszenia w tymże Dodatku.*)

— Do Petersburga Przybył 5*go* b. m., s Kijowa, Urzędnik Departam. Komisoryatskiego Ministerstwa Wojny, Radca Honorowy *Brylewicz.*

Wilno, 10 Października.

«Kommisya Radziwiłłowska po odebraniu Ukazu Rządzącego Senatu pod dniem 30 Apryla idącego 1835 roku, na skutek opinii Komitetu PP. Ministrow Najwyżej potwierdzonej wyszłego, stosownie do punktu 7, dozwalającego JOX. Witgensteįn podania w przeciągu trzech miesięcy deklaracyi z ktoremi nabywcami massy po-Radziwiłłowskiej popierać będzie process, przez rezolucyą w dniu 15 Maja teraźniejszego roku zaszłą, wezwała do zaskutecznienia takowego postanowienia pomienionego xięcia, ktory w piśmie swojém dnia 2 Junii tegoż 1835 r. datowaném zawiadomił: że po upływie trzech miesięcy wezwanie Sądowe uzupełnioném zostanie. Jakoż dnia 2 bieżącego miesiąca Septembra Prokurator Massy Radziwiłłowskiej P. Mikołaj Malinowski, przy załączeniu prawnych upoważnień do tego aktu jemu posługujących, złożył w Sądzie Kommisyi przedstawienie za No. 5437, wyjaśniające powody do zarzutow i objekcyi jakie zapozwanym nabywcom uczynione zostały i dołączył rejestr z poszczególnieniem, z jakiego stopnia i z ktorymi nabywcami, popierać będzie process w Sądzie Kommisyi w kolei prawnej i za pozwami i aktoratami już wpisanymi. Po zakommunikowaniu jakowej deklaracyi Komitetowi kredytorow Radziwiłłowkich i po przejrzeniu podanego przedstawienia, gdy wpisy aktoratowe z nabywcami dobr Massy Radziwiłłowskiej zamieszczone w dziale 3 rejestru Sądowego, po przewołaniu działu 2 tegoż rejestru i po wzięciu do namowy sprawy Opiekuńskiej z sukcessorami zeszłego JOX. Michała Radziwiłły Wojewody Wileńskiego, na sessyach poobiednich decydować się mającej, wołane być mogą na sessyach rannych; o czém jak rownie i o deklaracyi w dniu 2 Septembra roku teraźniejszego co do nabywcow podanej, gdyby interessowane strony były wcześnie zawiadomione, Kommisya postanawia listę zaobjekcyonowanych nabywcow dobr Massy przez Prokuratora Massy Radziwiłłowskiej, z upoważnienia JOX. Ludwika Witgensteįn podpisaną, przez Gazetę Kuryera Litewskiego i Gazetę Warszawską dla wiadomości stron interessowanych ogłosić; i że po ukończeniu działu 2 rejestru Sądowego, po dniu dziesiątym Nowembra teraźniejszego roku, dział 3 tegoż rejestru z nabywcami i dalszemi pozwanemi osobami wołany będzie, a przeto gdyby powołane strony z należytą gotowością do rozprawy przystępowały, Sąd Kommisyi zawiadamia. Dat. 1835 r. m. Septembra 25 dnia.

(podp.) Członek Kommisyi i Kawaler *Szwykowski.*
Regent Józef *Połoński.*

Poczet osob powołujących się przed Sąd Kommisyi w skutek Postanowienia Komitetu PP. Ministrów dnia 9 Kwietnia 1835 roku Najwyżej potwierdzonego, do usprawiedliwienia nabytych od ówczasowego Prokuratora Massy JW. Michała Zaleskiego majątków; tudzież tych, którzy przed wyjściem Ukazu 1818 r. Kwietnia 17 dnia, dozwalającego przedaży dobr nieletniej xiężniczki Stefanii Radziwiłłówny nabyli majątki do jej dziedzictwa należeć powinne.

I.

Powołują się do rosprawy o dziedzictwo Jaśnie Wielmożni i Wielmożni.

1. JO. Czartoryski xiąże Konstanty, z rzeczy nabycia folwarkow Woskrzenice, Horbowo, Danowka i Witoroż.
2. Gruszecki Kasper z rzeczy nabycia folwarków: Cicibor, Terebele, Worgule i Łukowce.
3. Michałowski z rzeczy nabycia folwarkow Roskosz i Hrud.
4. Popławski Jakób z rzeczy nabycia fol. Grabanow.
5. Wojcicki. . . . . Kiełbaski.
6. Zawadzki Władysław . . . . . . Kownat.

II.

Powołują się do spraw w przedmiocie podniesienia tranzakcyi przedażnych, ustanowienia szacunku dobr w czasie ich objęcia zgodnie z prawidłami tabeli 1819 roku; o uchylenie dokumentow prawu przeciwnych, tudzież o sprostowanie rachunków wierzytelności na szacunek dóbr położonych.

1. Bystramów Dominika i Kazimierza sukcessorowie z rzeczy nabycia Brańczyć i Czepielow ze wsią Listopadowiczami.
2. Houwald Stanisław z rzeczy nabycia folwarku Mieleszek.
3. Jodko Onufry z rzeczy nabycia Puzowa, Łopuchow, Paledzia z Pereszewską Słobodą.
4. Kownacki Antoni i Uzłowski Lucyusz z rzeczy nabycia folwarku Mozolow.
5. Niesiołowska hrabina z rzeczy nabycia Walih z miasteczkiem Grodkiem.
6. Obuchowicza Bernarda schedaryusze z rzeczy nabycia Nowego Dworu.
7. Pomarnacki Tadeusz w stopniu Miedzychowskiego Tomasza i Nowickiego Tymoteusza, z rzeczy nabycia dóbr Owanty.
8. Tenże w stopniu Gunthera Hrabiego z rzeczy nabycia Sawiczun.
9. Radziszewskiego Stanisława schedaryusze z rzeczy nabycia Lebiedziewa.
10. Sakowicz Jan z rzeczy nabycia Janopola.
11. Wojniłowicz Józef z rzeczy nabycia Iwania.
12. Wołodkowicz Wincenty z rzeczy nabycia Starego i Kraśnego sioła.

III.

Powołują się do spraw o dziedzictwo członkowie Sądu Kommisyi, którzy dobra Massy nabyli.

1. JW. Gunther Adam hrabia z rzeczy nabycia Starzycy.
2. Obuchowicz Xawery z rzeczy nabycia dobr Derewnej.

IV.

Powołują się do spraw o dziedzictwo nabywcy dóbr przed wyjściem Ukazu 1818 Kwietnia a mianowicie JWW. i WWni.

1. Tyszkiewicz hrabia Michał z rzeczy nabycia Dubinek i Birż.
2. Baliński Michał z rzeczy nabycia Jaszun.
3. Serwiński z rzeczy nabycia Cieleśnicy i Klonownicy.
4. Zawadzki Władysław z rzeczy nabycia folwarkow Kraśnej i Kłoczkowki.

V.

Powołują się do Rehabicyi nabywcy, którzy dzierżą majątki Massy za samemi tylko układami bez wzięcia praw wieczystoprzedażnych, a mianowicie: JJ. WW. i WWni.

1. Adamowiczowie z rzeczy posiadania Mielechowa.
2. Ałsufjew z rzeczy posiadania wsi Słobody Sienawskiej.
3. Gałecki a teraz Wessenberg Karol z rzeczy posiadania Rogoźnicy.
4. Jaczewski Adam z rzeczy posiadania Pniewnika i Radoszyna.
5. Jaźwiński z rzeczy posiadania Skirmuntowa.
6. Jodko Onufry z rzeczy posiadania folwarkow Małyskowszczyzny, Żaczkowa z miasteczkiem Piaseczną.
7. Kowalewski Michał z rzeczy posiadania zaścianków Smolary i Hlinki.
8. Kownacki Antoni i Uzłowski Lucyusz z rzeczy posiadania Małego Rożana.
9. Pieślak z rzeczy posiadania Wiejsiei.
10. Sobieski Michał z rzeczy posiadania Strachówki.
11. Suszycki z rzeczy posiadania Chotowy.

VI.

Powołują się o dopłatę szacunku i sprostowanie rachunku wierzytelności wniesionych na opłacenie nabytych dóbr, mianowicie: wszystkie bez wyjątku osoby w oddziałach powyższych zamieszczone, a nadto JJWW. i WWni.

1. Barwiński Józef z rzeczy nabycia forwarku Dubowa i Lasu.
2. Bogdaszewski Antoni z rzeczy nabycia folwarku Wiażynia.
3. Bułhakowie z rzeczy nabycia folwarkow Krzywonosy i Karmazy.
4. Czapski Karol hrabia z rzeczy nabycia Szykutowicz i Witszczyzny z zaściankami.
5. Czarnoccy z rzeczy nabycia folwarków Proszczyce Wielkie i Małe.
6. Czeczotowie z rzeczy nabycia folwarku Boracina.
7. Danejkowie z rzeczy nabycia Janowicz.
8. Dęblińska hrabina z rzeczy nabycia dóbr Zabłudowskich.

9. Domański Ignacy z rzeczy nabycia folwarku Bieliczé.
10. Domańscy Michał i Kazimierz z rzeczy nabycia folwarkow Zaladzie i Czyżewicze.
11. Domańska Sędzina matka z synem Michałem z rzeczy nabycia folwarku Bielewicz.
12. Dryżyński Jan z rzeczy nabycia wsi Kościewicz.
13. Dybowski Tomasz z rzeczy nabycia folwarkow Półbrzegä i Wereskowa.
14. Dybowski Leopold z rzeczy nabycia folwarkow Rudzicy i Bakinowa z zaściankami.
15. Dziekońskiego Michała sukcessorowie z rzeczy nabycia folwarku Hieronimowa.
16. Januszkiewiczowa Tekla oraz sukcessorowie Michała Januszkiewicza z rzeczy nabycia folwarku Dziabylnej.
17. Iwanicki Krystyan z rzeczy nabycia folwarkow Koly i Nizowka.
18. Korsak Edmund z rzeczy nabycia folw. Mieciawicz.
19. Kostrowicki Michał z rzeczy nabycia folwarku Hryckowszczyzny.
20. Kolowicz z rzeczy nabycia folwarku Mikulicze.
21. Lewicki z rzeczy nabycia folwarku Styrzyniec.
22. Mahrburga Adama sukcessorowie z rzeczy uabycia folwarku Niehorete.
23. Okołowa Jakóba sukcessorowie z rzeczy nabycia folwarku Rymie.
24. Oraczewski Ludwik z rzeczy nabycia folwarku Świdzicze.
25. Pomarnacka z rzeczy nabycia folwarku Giersztuciszek.
26. Prószyński Hektor Jenerał z rzeczy nubycia dóbr Starczyce, Weska i Zauszyce.
27. Rdułtowski Kazimierz z rzeczy nabycia folwarku Trosciaauice.
28. Rejtenowie Stanisław i Salomea z rzeczy nabycia folwarku Ussowo.
29. Rossudowski z rzeczy nabycia Wańkowszczyzny.
30. Siergiey Jan Nepomucen z rzeczy nabycia dóbr Doktorowicze i Puciaty z attynencyami.
31. Skoczyński z rzeczy nabycia fol. Terespol.
32. Skorobohaty z rzeczy nabycia folwarku Swinka.
33. Tyszkiewicz Michał hrabia z rzeczy nabycia dóbr Sołomieścia.
34. Tyzenhauza Rudolfa hrabiego sukcessorowie z rzeczy nabycia dóbr Lipiczna.
35. Wierzbowski Jan z rzeczy nabycia folwarku Wiertniki.
36. Zaleski Franciszek z rzeczy nabycia fol. Ruczkiewicze.

(Na autentyku tak podpisano) 1835 r. Września 2 dnia. Takową deklaracyą w skutek ukazu w imieniu JO xięcia Jmci Ludwika Sain-Wittgenstein-Berleburg Radcy Kollegialnego i Kawalera z mocy plenipotencyi podpisuję: Mikołaj Mllinowski Paokurator Massy Radziwiłłowskiej

O zgodności takowego spisu z oryginałem świadczę Józef Połoński Regent Kommis. Radziwił. *(Kur. Lit.)*

Warszawa 12 Października.

— Oto są dalsze wygrane 3 klassy 46 loteryi klassycznej.

No.	Zł.	No.	Zł.	No.	Zł.
43	1800	3252	300	9644	300
517	500	3659	300	9806	300
59	500	3738	300	10918	300
1053	300	4416	300	11131	300
1203	300	5063	300	11448	300
1501	300	5582	300	11506	300
1949	300	5822	300	11956	300
70	300	5987	500	12114	300
2078	1000	6979	300	12316	300
2145	300	7709	300	12328	300
88	3000	8422	300	12331	300
2315	500	8914	1000	12535	500
31	300	9019	500	12877	300
2555	300	59	500	13248	300
3170	300	9464	500	13379	300
No.	Zł.	No.	Zł.	No.	Zł.
84	1000	32168	2500	45942	4000
13809	6000	32716	300	46525	300
86	500	32791	300	47035	1200
14035	300	32958	300	47327	500
14373	300	33008	300	47907	300
14456	300	33306	300	48070	500
14680	300	33857	300	48326	300
15310	500	33943	300	48536	300
15471	300	34095	300	48801	300
16779	300	34188	300	49750	300
16814	300	34794	500	49904	300
16951	300	35510	300	49968	300
17368	300	36063	300	50159	1000
17650	500	36130	300	50219	300
18299	300	36729	300	79	300
18764	300	37017	300	50999	300
19785	300	37246	300	51247	1000
20550	300	37507	300	51318	500
20606	1200	37629	300	51683	60000
20725	500	37743	300	51743	300
20894	300	37942	300	78	300
21588	1000	38378	300	51817	1200
21665	1000	38520	300	52846	500
21876	1000	38842	300	53398	500
22653	300	39079	300	54285	300
22990	300	39356	300	54461	300
92	300	39496	300	54515	300
23167	300	39572	500	54858	1200
23674	300	39756	500	54976	300
23958	500	66	300	55095	300
75	500	82	1000	55388	1000
24766	500	40063	2000	55443	1000
86	300	40148	300	56485	300
25295	300	40290	300	56940	300
25372	500	41224	1000	57790	25000
25703	12000	97	1000	58093	300
26177	300	41700	300	58620	300
27174	300	98	1000	58705	500
27793	500	42064	300	58904	500
28332	300	42404	300	59093	300
66	300	42970	300	59171	1700
28438	300	43148	300	59617	300
28562	300	43362	300	60626	300
28642	300	43567	300	61021	300
29327	300	43728	300	61175	500
29708	300	45211	1000	62204	300
30653	500	15	300	62433	300
55	1000	45383	300	62865	300
30728	300	45467	1000	63676	300
30913	300	45714	300	54005	300
31282	300	41	300	65553	300
31991	300	65	500		

Wiadomości zagraniczne.

Berlin 19 Października. Król Jmć wrócił do Berlina 17 b. m.

*

— Król Jmć ozdobił oderem Orła czarnego J. C. W. arcyxięcia Karola Austryackiego.

— J. K. W. xiążę Cumberland przybył tu także, wracając s Toeplitz.

Wiedeń 13 Października. Według ostatnich wiadomości z Włoch, J. C. W., wice-Król uważany jest za anioła zbawiciela we wszystkich prowincyach dotkniętych cholerą, s powodu gorliwości i czynności w przedsiębraniu potrzebnych przeciw tej epidemii środków. Cała ludność dopomaga jednomyślnie tym środkom, i porządek nigdzie nie został zakłóconym.

— Feldmarszałek Lattermann, najstarszy z żyjących wodzów austryackich, umarł 4 b. m. w nader podeszłym wieku. Był on znaczny przeciąg czasu prezesem trybunału appellacyjnego wojskowego, i zostawał w największém poważeniu u zmarłego Cesarza, przy którego osobie, już za panowania Józefa II znajdował się przy oblężeniu Belgradu w 1788.

— Według wiadomości ze Skutari, w Albanii, z d. 22 Września, Roumely Valessy (Rządca Rumelii) Mahmud pasza wszedł zwycięsko do tego miasta, skutkiem oświadczenia się z uległością rokoszan. Hafiz, pasza Skutari, wezwany został do Konstantynopola, wodzowie zaś rokoszan ratowali się ucieczką do Bośnii i Czarnogóry. Układy zawarte z nimi przez Hafiz paszę, odrzucone zostały przez Mahmuda, i rokoszanie zmuszeni byli poddać się bezwarunkowo.

Bruxella 12 Października. Podróż Królewska do Paryża, zapowiedziana na 12, odłożoną została do 17 b. m.

— Rządca prowincyi Hainaut zalecił władzom pogranicznym największą baczność na przyjeżdżających do Belgijów cudzoziemców.

— P. Thiers, francuski minister spraw. wewn., świeżo przybywszy do Belgijów, oglądał z największemi szczegółami drogę żelazną pomiędzy Bruxellą a Malines. Wypadki komunikacyi na tej drodze przeszły wszelkie oczekiwania. Autorowie projektu, obliczali tylko na 100,000 liczbę powozów które rocznie na niej krążyć mogą: tymczasem liczba ta przechodzi już 200,000 od czasu kiedy droga została otworzoną, to jest od pięciu miesięcy. Z Bruxelli P. Thiers uda się jak powiadają do Aix-la-Chapelle, i wróci do Paryża na Strasburg. Podczas krótkiego swojego pobytu w departamencie du Nord, P. Thiers zwiedził między innemi miasto Roubaix, francuskie Manchester.

— Dzienniki tutejsze zapowiadały od niejakiego czasu, iż aloes z Vera Crux zakwitnąć miał wkrótce w zamku Herkenrode, własności P. Claes, niedaleko Hasselt. Piękna ta roślina zupełnie już roskwitła. Łodyga jej kwiatowa, tworząc wspaniałą piramidę, ma 24 stóp wysokości, i pokryta jest przeszło trzema tysiącami pojedyńczych kwiatów. Zaczęła ona wyrastać w Czerwcu, i w kilka tygodni dosięgła znacznej wysokości. Poziome jej szypułki wyrastały kolejno jedna po drugiej, i na końcu każdej z nich rozpuściły się grona kwiatów. Są one koloru zielonawo-białego, i sączą obficie płyn olejny, którego zapach podobny jest do zapachu balsamicznej topoli.

Londyn 11 Października. Król Jmć ozdobił jenerała J. Cockburn orderem Guelfów.

— Dnia dzisiejszego J. K. M. znajdować się miał na obchodzie rocznicy bitwy stoczonej w 1797 pod Camperdown, pomiędzy flottą hollenderską zostającą pod dowództwem admirała Winter, a flottą angielską, pod dowództwem lorda Duncan. Weterani którzy na bitwie tej obecni byli, a którzy znajdują się teraz w szpitalu Greenwich, przedstawiani będą J. K. M.

— Komendant Back, znany s podróży przedsięwziętych w celu poszukiwania przyjaciela swojego kapitana Ross, wyniesiony został na stopień kapitana.

— Sir Eduard Cromwell Disbrowe, dotychczasowy poseł nadzw. i minister pełnomocny przy dworze Szwedzkim, mianowany został na takiż obowiązek przy dworze Hollenderskim, gdzie dotąd znajdował się tylko prosty dyplomatyczny agent.

— Ostatniemi dniami umarł tu admirał Taylor.

— W Lipcu bieżącego roku liczba ogólna statków parowych, do spisu marynarki angielskiej wniesionych, wynosiła 397. Nadto, statków do spisu niewciągnionych było 84, a niedokończonych lub budujących się 46.—Na tej liczbie 98 znajduje się w Londynie, 56 w Glasgow, 28 w Liverpool, 14 w Bristol, 15 w Hull, 80 w Newcastle i 14 w Sunderland.

— Roboty około urządzenia drogi żelaznej pomiędzy Londynem a Greenwich, na prawym brzegu Tamizy, już się rospoczęły. Zamiast usuwania zawad z natury gruntu pochodzących, jak dotychczas robiono, przez kopanie lub umyślne urządzanie tunnelów, zamierzają część jej przeprowadzić ponad murowanemi arkami, pomiędzy któremi stać będą sklepy i zajezdne gospody.

— W jednej z gazet Nowego Orleanu czytamy, iż mieszkańcy tameczni, złożywszy 20,000 dollarów przez dobrowolną składkę, summę tę przeznaczyli na nagrodę temu, ktoby schwytał i dostawił im związanego P. Artura Tampan, naczelnika stronnictwa wyzwolenia murzynów.

— Wiadomości s Para, w Brezylii, dochodzące 8 Sierpnia, zawsze nader są smutne. Powstańcy, negrowie i mułaci cofnęli się w głąb kraju, w pień wyciąwszy przed kilką dniami, niedaleko Para, całą ludność białą, nie wyjmując kobiet i dzieci. Prezydent, dla bespieczeństwa miasta, zażądał posiłków od okrętów wojennych cudzoziemskich, i lękano się iż wcale nie będzie w stanie zebrać takiej siły jakiej potrzeba na uskromienie rokoszan, których zuchwałość co dnia się wzmaga.

Paryż 12 Października. Sąd d'assises dep. Sekwany odsądził 10 b. m. sprawę hrabi Kergorlay i gazety *Quotidienne*, oskarżonych za występek druku, popełniony przez umieszczenie w tej gazecie listu P. Kergorlay w przedmiocie processu legitymistów w Niort. P. Kergorlay i wydawca odpowiedzialny wspomnionej gazety skazani zostali każdy na karę więzienia 4 miesięcy i winę pieniężną 4,000 fr. Obrona którą hrabia de Kergorlay sam przed sądem czytał była tak gwałtownym na Króla paszkwilem, iż mu prezes pokilkakroć głos odbierał. P. Kergorlay nie pozwolił potém mówić swemu adwokatowi, oświadczywszy iż obrona jego była niezupełną, z naleganiem tylko prosił iżby miejsca jego mowy, które już odczytał, umieszczone były w sądowem protokóle, ażeby potém w gazetach miejsce znaleść mogły. Jest to nowy sposób wynaleziony od nieprzyjaciół rządu, od czasu wydania prawa o odpowiedzialności dziennikarzy. Ktoś, po-

dobnego sposobu myślenia jak P. de Kergorlay, poświęca się na karę, w obronie swojej przed sądem wylewa całą swą żółć przeciw rządowi, a ponieważ rozprawy sądowe mogą i powinny być w gazetach drukowane, tym więc sposobem dokazuje, że rzeczy, które nigdyby inaczej tam miejsca mieć nie mogły, przez całą Francyą są czytane.

— Hrabia Torreno, były minister Hiszpański, spodziewany jest co chwila w Paryżu.

— Zamek Bagatelle, niegdyś rezydencya xięcia de Bordeaux, za który przed 3 miesiącami nikt nie dawał 180,000 fr., kupiony został z licytacyi w ratuszu za summę 313,000 fr., przez lorda Yarmouth, brata lorda Seymour.

— Ogromne bryły granitu, przeznaczone na podstawę obelisku Luxorskiego, przywiezione zostały ostatnimi dniami do Hâvre.

— W gazecie Madryckiej z d. 29 b. m. czytamy: «Konwencya względem wejścia wójsk portugalskich do Hiszpanii. podpisana w Lizbonie, została tu właśnie otrzymaną. Z warunków jej okazuje się iż wojska te miały być gotowe na 30 b. m.»

Najnowsze wiadomości.

Paryż 16 Października. 11 b. m. lord W. Bentinck, były wielkorządca Jndyj Wschodnich i P. Allard, główny dowódzca wojsk Królestwa Lahore w Indyach mieli zaszczyt być J. K. M. przedstawianymi. 12*go*, Mustafa Reszid Bey Effendi, poseł turecki, złożył Królowi Jmci nowe listy swojego Sułtana, akkredytujące go w charakterze posła nadzwyczajnego przy Królu Francuzów. Reszid Bey, w towarzystwie całego swojego orszaku i pierwszego tłumacza Królewskiego, P. Jouannin, wprowadzony został na to posłuchanie ze zwykłemi odrzędami, a następnie odwiedził Królowę i xiążąt.

— Morey, znany jako jeden z oskarżonych w sprawie Fieschi, który od niejakiego czasu trwał w zamiarze umorzenia się głodem, zezwolił wreszcie na przyjęcie nieco pokarmu. Już pu kilka razy człowiek ten odprowadzany był od strasznego swojego zamiaru; lecz ostatni upór we wzbranianiu się od jadła, tak mocno go osłabił, że nawet wątpią czyli teraz będzie mógł siły odzyskać. Co się tyczy samego Fieschi, ten wrócił zupełnie do zdrowia i z okropnych ran jego pozostały tylko dwie blizny. Kiedy mu opowiadano o zamiarze Moreya, Fieschi miał to wszystko za żarty, i powtarzał, że, co się jego tyczy, gdyby musiał umrzeć, nie chciałby przynajmniej morzyć się głodem.

— Monitor ogłasza następującą depeszę telegraficzną z Bayonny z d. 12 b. m. «Do kommisyi mianowanej dla ułożenia projektu nowego prawa o wyborach należy P. Galliano z innymi exaltowanemi liberalistami. Jenerał Serrano założył w Saragossie nową obronną juntę; pułkownik Nogueras rozbił pod Horta 4500 ludzi, prowadzonych przez pułkownika Quiles, s których około 100 padło trupem na miejscu. Śród popłochu wojska swojego sam pułkownik został raniony. — Don Karlos 6 b. m. znajdował się w Estella. Brak pieniędzy mocno czuć się daje w jego wojsku.

— Według innej depeszy telegraficznej s tejże daty, Królowa regentka, wyrokiem z d. 4 b. m. przyjęła dymmisyą jenerała Alava (nowego ministra spraw zagr.) którego wydział poruczony został tymczasowo P. Mendizabal. Jenerał Alava wraca na dawną posadę swoję, jako poseł w Londynie.

— Wiadomości z Madrytu, dochodzące 7 b. m. zawsze mówią o obawie, jaką tam wzniecać nie przestaje wojsko jenerała de las Navas, ciągnącego wprost na stolicę. Dwaj nowi parlamentarze, wysłani przez P. Mendizabal do jego głównej kwatery, wrócili 4 b. m do Madrytu. Zdaje się iż propozycye ich spełzły na niczem i jeden z nich, P. Bernabia zaledwie ocalony został przez szacunek ku jego kolledze, gdyż P. de las Navas, wydał już był roskaz ażeby go niesłuchając rozstrzelano. Kommisarze ci atoli przywieźli pocieszającą nowinę że wojsko de las Navas zaledwie już liczy 2000 ludzi. Zresztą, wszystkie komunikacye z Andaluzyą dotąd są przerwane.

— Cywilny rządca prowincyi Saragossy doniósł ministrowi spraw wewnętrznych, iż junta tameczna, dowiedziawszy się o zwołaniu kortezów, jednomyślnie się rozwiązała i że s powodu tegoż zwołania nakazane zostały dziękczynne modły.

Biografija.

Wiadomość o życiu i pismach Ludwika Bojanusa.

(Ciąg II.)

Nowy ten przedmiot 24 Paździer. tegoż roku Bojanus zagaił publicznie bardzo treściwym *wstępem do anatomii porównawczej*, w którym porównał narzędzia i czynności wszystkich klass i rodzajów istot organicznych, poczynając od roślin i postępując aż do człowieka, dla pokazania naturalnego związku i szczeblów przyrodzonych, prowadzących od najprostszej do coraz zawilszej i doskonalszej budowy; powiada bowiem» Quodsi in summo molitionum videar collocatum, juvat tamen et in inferioribus adeo multiplicem et variam intueri formarum seriem; per gradus miraculorum assurgere duce natura; unam eandemque vitam universam, perpetua lege per singula diffusam contemplari — atque cognoscere demum vel minutissima quaelibet corpora, ad universae naturae mysteria intelligenda, suam symbolam conferre.» (p. 51). — Wykładał tę naukę Bojanus w rocznym kursie dodatkowym dla uczniów 2 klassy.

Odtąd poczyna się nowa jakby epoka w pracach tego męża, przez połączenie wykładu weterynaryi z wykładem nowej nauki, w której już był oddawna zamiłował. — Gdy w r. 1815 nowozbudowany gmach teatru anatomii i szkoły weterynaryi uroczyście był otwierany, Bojanus czytał rosprawę *o przyczynach zwiedzenia się u nas koni*, w której dowiódł, że unikanie pokrewieństwa i tak zwane krzyżowanie ras, przyczyniły się do zwiedzenia stad koni i że głównym sposobem ich ulepszania jest trzymanie się zdania Arystotelesa i Arabów, przeciwnego zupełnie prawidłom przez Buffona podanym; pokazał oraz że stada kraju naszego w takim są stanie, iż jeśli się od wpływu angielskich stadników nie otrząsną, koniecznie

zwieść się całkiem będą musiały. — Wkrótce potem za przedmiot ściślejszych badań zootomicznych obrał owcę, która mu tyle ważnych i pięknych postrzeżeń dostarczyła, iżby między znanemi dotąd monografijami zootomicznemi pierwsze zapewne otrzymała miejsce, gdyby zbyt znaczna liczba tablic (do sta dochodząca) i niedostatek potrzebnych nakładów nie odstraszyły autora i nie zmusiły go do ukrycia przed światem najpiękniejszych 600 własnoręcznych rysunków i stosownego textu. Ogłoszenie tego dzieła postawiłoby anatomiją owcy, nieoszacowanego skądinąd zwierzęcia, obok antropotomii, doprowadzonej do takiego stopnia doskonałości, iż do niej w naszych czasach mało co dodać pozostaje. Nie tracę jednak nadziei, aby skarb ten anatomii weterynarnej w ręku Dra Eigenbrodt, młodszego siostrzeńca Bojanusa pozostały, nie był należycie ocenionym. Obok tych śledzeń pracował Bojanus nad poznaniem budowy mozgu i z największym zapałem tę część newrologii w sposob porównawczy, poczynając od najniższych klass zwierząt i postępując aż do człowieka, wykładał na lekcyach Weterynaryi, nie tylko na własnych rysunkach, lecz i na świeżych preparatach, tak, iż powiedzieć można, że odtąd zakwitła w Uniwersytecie Wileńskim anatomija tego szlachetnego trzewu, który nie przestawał zajmować uwagi naszego anatomika, jak tego dowodzą i dawniejsze jego z Gallem związki i poźniejsza korrespondencya ze sławnym Paryskim lekarzem Serres. W dalszém rozwinieniu swoich badań trudnił się delikatniejszemi rozbiorami, mianowicie rozbiorem pijawek, robaków trzewnych, ryb, szczególnie oznaczeniem kosteczek czaszki u tych ostatnich, budową błon płodowych u konia, owcy i innych zwierząt; pokazał wyraźne połączenie pęcherzyka pępkowego (vesicula umbilicalis) s kiszkami u płodu owiec, a s powodu pisma o narzędziach oddychania i krążenia krwi w muszlach dwuskorupowych wszczął był uczoną polemikę s P. Blainville, tłumaczem i komentatorem pomienionego pisma, a poźniej s Trewiranusem. Wszakże te wszystkie zatrudnienia nie zadowolniały badawczego umysłu Bojanusa; zamyślał zawsze o wielkiej pracy zootomicznej, szczególnie o rozbiorze płazów, dla docieczenia prawd fizjologicznych opartych na budowie tej szczególnej klassy zwierząt i w tym celu obrał żółwia pospolitego (Enays europaea). Mając to na widoku, już w miesiącach wakacyjnych 1816 r., gdy swoich krewnych w Darmsztacie odwiedzał, upatrzył tam dla siebie sztycharza Fryderyka Lehmana, którego w 1818 r. do Wilna sprowadził i s którym w r. 1819 pierwszą prassę sztycharską dla Uniwersytetu urządził, zrobiwszy i opisawszy przedtém jeszcze prassę litograficzną. Wypracowana i ogłoszona anatomija żółwia, nagrodziła stratę, którą świat uczony poniosł s powodu zagrzebanej anatomii owcy. Przypatrzmy się tej jedynej w swym rodzaju monografii, na której wydanie poświęcił autor skrzętnie zebranych 5000 rubli srebrnych, której wypracowanie zdrowiem przypłacił: całe bowiem dzieło w przeciągu lat trzech wykończył, rozebrawszy 500 żółwi z wrodzoną sobie zręcznością i ścisłością anatomiczną. Z żalem atoli wspomnieć mi przychodzi, iż ta praca nie jest zupełnie ukończoną, obejmuje bowiem jednę tylko anatomiją, gdy tymczasem stosownie do wielkich zamiarów autora, nie została wypracowaną fizyologija tego przedmiotu, ani jego część porównawcza; zrazu bowiem powiedział «commentarius in testudinis fabricam perpetuus operi finem imponet», a poźniej: «hisce interim uti, quasi commentariis diffusioribus carere debuisset.» Ze zwięzłego jednakowoż opisu samych rycin pokazuje się, iż Bojanus pierwszy nietylko poznał szczególne krążenie krwi przez żyły brzuchowe w żółwiu przed ogłoszonym (1823) programmatem Prof. Jacobsona względem odkrycia szczególnego systematu żylnego, lecz nadto piękne i użyteczne uczynił wnioski zastosowane do medycyny ludzkiej. Na dowód czego następne wyrazy przytoczę: »Vena azygos utrinque ad renes usque producta . . . in iliacam . . . atque umbilicalem transitura. Quae omnis, secus ac animalibus superiorum ordinum usu venit, retrograda venae azygos via, nisi aliunde perspecta esset, solo lumine retrorsum increscente, patefieret. Eundo sibi adsciscit venas intercostales . . . . renales . . . (p. 124) . . . ex iis elucet, non solum venae portarum sanguinem, ex organis chylopoeticis, hepati transfundi, sed etiam umbilicales venas aliam eamque longe maximam sanguinis copiam eidem visceri advehere . . . . Igitur reptilium jecur in aliquem pulmonum significatum attolli intelligimus, quandoquidem etiam superiorum ordinum animalibus, ejusdem venarum corporis cum hepate connexionis apertissimum documentum in venae portarum systemate habemus; etiam hisce corporibus succedanea quaedam jecinoris respiratio haud prorsus aliena erit artis adminiculo erigere atque adeo hepati aliquid illius respiratorii operis, quod pulmones pro re nata recusant, tradere, in desperatis hucusque nonnullis hominum morbis (velut in coeruleo) ad producendam vitam qualiscunque spei nova via pateret.» (p. 129). Oby się ta głęboka i szczęśliwa myśl fizyologiczna kiedyś zastosować mogła do medycyny praktycznej, a mianowicie do niektórych gatunków śmierci pozornej. Jeżeli zaś zwrócimy uwagę, na następny opis naczyń limfatycznych: «cognitum est ductum thoracicum longe spatiosiorem quam animalibus superiorum ordinum — in bina crura ad cisternam jugularem coeuntia antrorsum divaricari (p. 143)» widzimy że wyobrażenie P. Magendie o systemacie limfatycznym płazów jest mylne. Zresztą kto tylko bliżej rozebrać zechce dzieło Bojanusa o żółwiu znajdzie w niem zgłębienie osteologii porównawczej w trafnym podziale czaszki na cztery osobne jakby pacierze (p. 43), wytłumaczoną funkcyą oddychania, stwierdzoną doświadczeniami (p. 85), korzystne porównanie części płciowych samczych s częściami u innych zwierząt i ludzi (p. 169) i t. p. odkrycia, a przyłączony na końcu dzieła dodatek (parergon) jakiegoż anatomika nie zajmie: tu bowiem najbardziej wyświeca się budowa czaszek wszystkich zwierząt pacierzowych i odkrywają się głębokie anatomiczne wiadomości autora. Nakoniec dzieło to odznacza się czystością i poprawnością rycin i pięknością druku, s których pierwsze wypracował sztycharz Lehman, a drugą opatrzył Wileński typograf Zawadzki. *(d. c. p.)*

Печатать позволяется. С. Петербургъ. 17-го Октября 1835. *Ценсоръ П. Гаевскій.*

W DRUKARNI WOJENNEJ.